

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

16. jaanuar 2014*

Eelotsusetaotlus — Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusajades — Määrus (EÜ) nr 44/2001 —
Vastutus puudusega toote eest — Ühes liikmesriigis toodetud kaup, mida müüakse teises
liikmesriigis — Mõiste „paik, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda” tõlgendamine —
Kahju tekitanud sündmuse toimumise paik

Kohtuasjas C-45/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria) 28. novembri 2012. aasta otsusega
esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. jaanuaril 2013, menetluses

Andreas Kainz

versus

Pantherwerke AG,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud M. Safjan (ettekandja) ja J. Malenovský,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

- Kainz, esindaja: *Rechtsanwalt* K. Kozák,
- Austria valitsus, esindaja: A. Posch,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Brighthouse, keda abistas *barrister* S. Lee,
- Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja A.-M. Rouchaud-Joët,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi
ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkti 3.
- 2 Taotlus on esitatud A. Kainzi (elukoht Salzburg (Austria)) ja Pantherwerke AG (asukoht Saksamaa) vahelises kohtuasjas, mis puudutab kahju hüvitamise nõuet, mis põhineb vastutusel puudusega toote eest ja mille A. Kainz esitas õnnetuse tõttu, mis tal juhtus Saksamaal jalgrattaga, mille Pantherwerke AG oli tootnud selles liikmesriigis, kuid mille A. Kainz oli ostnud ühelt jaemüüjalt Austrias.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

- 3 Määruse nr 44/2001 põhjendustes 2, 11, 12 ja 15 on märgitud:
 - „(2) Teatavad erinevused kohtualluvust ja kohtuotsuse täitmist käsitlevates siseriiklikes eeskirjades takistavad siseturu häireteta toimimist. Olulised on sätted, millega ühtlustatakse eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusasjades ning lihtsustatakse vorminõudeid, et käesoleva määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.

[...]

 - (11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.
 - (12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.

[...]

 - (15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. [...]
- 4 Määruse II peatükis sisalduvad artiklid 2–31 käsitlevad kohtualluvust.
- 5 Selle peatüki 1. jaos „Üldsätted” sisalduva artikli 2 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.”

6 Määruse samasse jakku kuuluva artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Isikuid, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.”

7 Määruse artikli 5 punkt 3 kuulub II peatüki 2. jakku „Kohtualluvus erandjuhtudel”. Selles on ette nähtud järgmist:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

[...]

3) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda.”

Määrus (EÜ) nr 864/2007

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhte suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”) (ELT L 199, lk 40) põhjenduses 7 on märgitud:

„Käesoleva määruse reguleerimisala ja sätted peaksid olema kooskõlas [...] määrusega [nr 44/2001] ning lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatavat õigust reguleerivate õigusaktidega.”

9 Määruse artiklis 5 „Tootja vastutus” on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 4 lõike 2 kohaldamist, kohaldatakse toote poolt põhjustatud kahjust tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes:

- a) selle riigi õigust, kus kahju tekkimise ajal oli kannatanu harilik viibimiskoht, kui asjaomast toodet turustati kõnealuses riigis; või nimetatud asjaolude puudumisel
- b) selle riigi õigust, kus toode omandati, kui asjaomast toodet turustati kõnealuses riigis; või nimetatud asjaolude puudumisel
- c) selle riigi õigust, kus kahju tekkis, kui asjaomast toodet turustati kõnealuses riigis.

Kui väidetavalt vastutav isik ei suutnud mõistlikult ette näha toote või samalaadse toote turustamist riigis, mille õigust kohaldatakse vastavalt punktidele a, b või c, kohaldatakse siiski väidetavalt vastutava isiku hariliku viibimiskoha riigi õigust.

2. Kui juhtumi kõikidest asjaoludest ilmneb, et kahju õigusvastane tekitamine on ilmselgelt tihedamalt seotud mõne muu riigiga kui lõikes 1 osutatud riik, kohaldatakse asjaomase teise riigi õigust. Ilmselgelt tihedam seos mõne teise riigiga võib eelkõige tugineda poolte vahel juba olemasolevale suhtele, nagu näiteks lepingule, mis on asjaomase kahju õigusvastase tekitamisega tihedalt seotud.”

Direktiiv 85/374/EMÜ

- 10 Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, lk 29; ELT eriväljaanne 15/01, lk 257) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/34/EÜ (EÜT L 141, lk 20; ELT eriväljaanne 15/04, lk 147)) artiklis 11 on ette nähtud:

„Liikmesriigid sätestavad oma õigusaktides, et kui kahjukannataja [mõiste „kahjukannataja” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „kannatanu”] ei ole vahepeal tootja vastu kohtuasja algatanud, kehtivad käesoleva direktiivi alusel kannatanule antud õigused 10 aastat alates päevast, mil tootja lasi käibele kahju põhjustanud toote.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 Pantherwerke AG on Saksamaal asuv ettevõtja, kes toodab ja turustab jalgrattaid. A. Kainz, kes elab Salzburgis, ostis 3. novembril 2007 Austrias asuvalt äriühingult Funbike GmbH jalgratta, mille on tootnud Pantherwerke AG. A. Kainz kukkus 3. juulil 2009 selle jalgrattaga Saksamaal sõites ja sai vigastada.
- 12 Landesgericht Salzburgis nõudis A. Kainz Pantherwerke AG-lt tulenevalt vastutusest puudusega toote eest 21 200 euro tasumist koos intressi ja kuludega ning palus tuvastada selle äriühingu vastutuse õnnetuse tõttu tulevikus tekkida võiva kahju eest. A. Kainzi sõnul kukkus ta seetõttu, et kahvi kinnitused tulid rattakahvli küljest lahti. Ta leiab, et Pantherwerke AG kui kõnealuse toote valmistaja vastutab selle puuduse eest.
- 13 Asja lahendava kohtu pädevuse põhjendamiseks tugineb A. Kainz määruse nr 44/2001 artikli 5 punktile 3. Kahju tekitanud sündmuse toimumise paik on Austrias, sest jalgratas on seal turule viidud selles tähenduses, et seal anti see kaubandusliku müügitehingu tulemusel lõpptarbija käsutusse.
- 14 Pantherwerke AG vaidlustab Austria kohtute rahvusvahelise pädevuse. Kahju tekitanud sündmuse toimumise paik on tema hinnangul Saksamaal. Esiteks valmistati toode Saksamaal ja teiseks viidi toode ka turule selles liikmesriigis, kui see saadeti Pantherwerke AG asukohast välja.
- 15 Nii esimeses astmes kui ka apellatsiooniasemes leidsid A. Kainzi hagi sisuliselt lahendavad kohtud, et neil puudub rahvusvaheline pädevus.
- 16 Kassatsioonkaebuse lahendamisel peab eelotsusetaotluse esitanud kohus vajalikuks saada selgust kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga mõiste suhtes vastutuse korral puudusega toote eest.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [määruse nr 44/2001] artikli 5 punkti 3 sõnastust „paik, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda” tuleb vastutuse korral puudusega toote eest tõlgendada nii, et:
- a) kahju tekitanud sündmuse toimumise koht (*Handlungsort*) on tootja asukoht;
 - b) kahju tekitanud sündmuse toimumise koht (*Handlungsort*) on toote turuleviimise koht;
 - c) kahju tekitanud sündmuse toimumise koht (*Handlungsort*) on koht, kust kasutaja toote ostis?

2. Kui vastus esimese küsimuse punktile b on jaatav, siis:

- a) Kas toode on turule viidud, kui see on tootja juhitud tootmisprotsessist väljunud ja jõudnud turustamisprotsessi, milles seda kasutamiseks või tarbimiseks sobival kujul avalikkusele pakutakse?
- b) Kas toode on turule viidud, kui seda organiseeritult turustatakse lõpptarbijaile?"

Eelotsuse küsimused

- 18 Oma eelotsuse küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kuidas tootjal puudusega toote eest lasuva vastutuse korral tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3, et teha kindlaks kahju tekitanud sündmuse toimumise paik.
- 19 Sellele küsimusele vastamisel on sobilik kõigepealt märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb määruse nr 44/2001 sätteid tõlgendada iseseisvalt, võttes arvesse määruse süsteemi ja eesmärgi (vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-189/08: Zuid-Chemie, EKL 2009, lk I-6917, punkt 17, ja 3. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-170/12: Pinckney, punkt 23).
- 20 Seejärel tuleb täpsustada, et kuigi määruse nr 864/2007 põhjendusest 7 ilmneb küll, et liidu seadusandja püüdis tagada kooskõla ühelt poolt määruse nr 44/2001 ning teiselt poolt määruse nr 864/2007 esemelise kohaldamisala ja sätete vahel, ei järeldu sellest siiski, et määruse nr 44/2001 sätteid tuleks seetõttu tõlgendada lähtuvalt määruse nr 864/2007 sätetest. Mingil juhul ei saa soovitud kooskõla tuua kaasa seda, et määruse nr 44/2001 sätetele antakse tõlgendus, mis ei ole vastavuses selle süsteemi ja eesmärkidega.
- 21 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 44/2001 II peatükis sisalduvate sätetega ette nähtud ühine kohtualluvuse süsteem lähtub määruse artikli 2 lõikes 1 kehtestatud üldpõhimõttest, mille kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, selle riigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata. Üksnes erandina kostja elu- või asukohajärgse kohtualluvuse üldreeglit on määruse nr 44/2001 II peatüki 2. jaos ette nähtud teatud arv valikulise kohtualluvuse eeskirju, mille hulka kuulub ka määruse artikli 5 punktis 3 sätestatu (18. juuli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-147/12: ÖFAB, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Neid valikulise kohtualluvuse eeskirju tuleb tõlgendada kitsalt ja tõlgendus ei tohi minna kaugemale nimetatud määruses sõnaselgelt ette nähtud juhtudest (eespool viidatud kohtuotsus ÖFAB, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb siiski, et juhul, kui koht, kus lepinguvälist vastutust kaasa tuua võiv tegu on toime pandud, ja koht, kus saabus selle teo tagajärg, ei ole samad, tuleb määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 esinevat väljendit „pai[k], kus kahjustav sündmus on toimunud” mõista nii, et sellega peetakse korruga silmas nii kohta, kus kahju tekkis, kui ka kohta, kus toimus selle kahju tekitanud sündmus, mistõttu võib kostja vastu hageja valikul esitada hagi kas ühe või teise paiga kohtusse (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Zuid-Chemie, punkt 23, ja eespool viidatud kohtuotsus Pinckney, punkt 26).
- 24 Kuna nendest seostest ühe tuvastamine võimaldab kindlaks määrata selle kohtu pädevuse, kellel on objektiivselt parimad eeldused hindamiseks, kas kõik kostja vastutuse tunnused esinevad, saab õiguspäraselt pöörduda ainult sellesse kohtusse, kelle tööpiirkonnas esineb asjakohane seos (vt eespool viidatud kohtuotsus Pinckney, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Põhikohtuasjas on selge, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimused üksnes seoses kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga kindlakstegemisega.

- 26 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba täpsustanud, et see paik asub vastutuse korral puudusega toote eest kohas, kus toodet kahjustanud sündmus ise toimus (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Zuid-Chemie, punkt 27). Üldjuhul on see asjaolu aset leidnud paigas, kus asjaomane toode on valmistatud.
- 27 Kuna lähedus paigaga, kus toodet kahjustanud sündmus ise toimus, hõlbustab – eelkõige võimaluse tõttu koguda tõendeid kõnealuse puuduse kohta – menetluse otstarbekat korraldamist ja seega korra kohast õigusemõistmist, on pädevuse andmine kohtule, kelle tööpiirkonnas see paik asub, kooskõlas määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 ette nähtud valikulise kohtualluvuse mõttega, milleks on eriti tiheda seose esinemine vaidluse ning kahjustava sündmuse toimumise paiga kohtu vahel (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Zuid-Chemie, punkt 24, ja eespool viidatud kohtuotsus Pinckney, punkt 27).
- 28 Pädevuse andmine kõnealuse toote valmistamise paiga kohtule vastab lisaks kohtualluvuse eeskirjade etteaimatavuse nõudele, kuna nii kostjaks olev tootja kui ka hagejaks olev kannatanu võivad mõistlikult ette näha, et see kohus on kõige enam võimeline lahendama vaidluse, mis hõlmab muu hulgas asjaomase toote puuduse tuvastamist.
- 29 Seetõttu tuleb tõdeda, et tootjal puudusega toote eest lasuva vastutuse korral on kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks kõnealuse toote valmistamise koht.
- 30 Mis puudutab lõpuks A. Kainzi argumenti, et lepinguvälise vastutuse asjades kehtiva valikulise kohtualluvuse tõlgendamisel tuleks peale korra kohase õigusemõistmise huvi arvesse võtta ka kannatanu huvi selle vastu, et tal oleks võimalik esitada hagi oma elukoha liikmesriigi kohtusse, siis ei saa selle argumendiga nõustuda.
- 31 Vähe sellest, et Euroopa Kohus on juba märkinud, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 3 ei püütagi nõrgemale poolele suuremat kaitset anda (vt selle kohta 25. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-133/11: Folien Fischer ja Fofitec, punkt 46), tuleb veel lisada, et A. Kainzi eelistatav tõlgendus, mille kohaselt on kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks koht, kus kõnealune toode lõpptarbijale või edasimüüjale üle anti, ei taga ka, et see tarbija võiks igal juhul pöörduda oma elukoha kohtutesse, kuivõrd kõnealune paik võib asuda mujal või isegi teises riigis.
- 32 Igal juhul on asjaolu, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tõlgendamisel aluseks võetavate objektiivsete kriteeriumide põhjal on võimatu tuvastada, et pädev on hageja elukoha liikmesriigi kohus, kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktis 21 esile toodud üldpõhimõttega, mille kohaselt on pädevad kostja elu- või asukohajärgsed kohtud.
- 33 Eespool toodut silmas pidades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et tootjal puudusega toote eest lasuva vastutuse korral on kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks kõnealuse toote valmistamise koht.

Kohtukulud

- 34 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et tootjal puudusega toote eest lasuva vastutuse korral on kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks kõnealuse toote valmistamise koht.

Allkirjad